

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА
СЕДМИЧНИК ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

МИРЪТ КАТО АКТ ЗА САМОЗАПАЗВАНЕ

Всички, които се залавят за нож, от нож ще погинат.

Мат. 26:52.

Пред страшната действителност на последните две световни войни и пред ужасните призраци на евентуална бъдеща атомна война повелята да се борим за утвърждаване на траен мир в света става самопонятна, най-жизнена и най-неотложна задача за всеки човек с будна нравствена съвест и с повишено обществено съзнание. Войната днес с пълно основание трябва да се счита за най-голямо престъпление, защото тя причинява смърт, разорение и мизерия на милиони човешки същества. При това положение човек трябва да е обзет от крайно безумие или да е обладан изцяло от демонични сили, за да замисля и да води война. Ето защо миротворството днес принадлежи към най-елементарните, но затова пък най-неотложни и безусловно задължителни нравствени и граждански длъжности на всеки човек.

Да желаеш и да се бориш за мир, не е вече белег на изключително нравствено съзнание и на високо нравствено напрежение. Дори бихме могли да кажем, че днес миротворството вече принадлежи колкото към сферата на обществените длъжности на човека, толкова и към областта на неговите длъжности към самия себе си. Миротворството е проява както на гражданското ни съзнание и на любовта ни към всички наши близки, към всички люде по земята, така и на любовта ни към самите себе си. Утвърждаването на траен мир в света принадлежи вече и към дългата на човека към самия себе си: то е акт и за неговото самосъхраняване, за запазване на собствения му живот.

Който желае и възнамерява да води война, той е враг на живота и благополучието не само на по-голяма или по-малка група от своите близки, които той обявява за свои противници. Той заедно с това е враг и на собствения си живот, и на собственото си благополучие. Всяка евентуална бъдеща война би имала в себе си неудържимата тенденция да се разпростре по целия свят, да стане световна война и да обхване в своите всеунищожителни пламъци цялото човечество. Въз основа на това ние можем да считаме като твърдо установено положението, че войната не е изгодна вече за никого. Никой не може да има нито идеологична, нито класова, нито икономическа, нито национална, нито лична, нито каквато и да е друга печалба и полза от нея. Нещо повече — войната вече придобива не само характер на съдбовен акт, в който биха

се извършвали безсмислени и най-престъпни масови убийства на наши братя, сътворени по Божия образ и предназначени за живот и щастие; тя взема също характер на фатален и безразсъден акт на самоубийство, при който човек посяга на себе си и руши основите на собствения си живот и на собственото си щастие и спасение. Из пламъците и пепелищата на евентуална бъдеща война едва ли някой би се изтръгнал жив и здрав или поне неразорен и неощетен. Но най-малко биха могли да спасят себе си и да спечелят нещо за себе си от нея нейните подпалвачи. Ако те биха могли по някакъв начин да се укрият и защитят от всепроникващите отровни частици на ядрените оръжия, те не биха могли да се запазят от всенародния гняв, който непременно ще ги открие и ще им потърси сметка за пъклените им дела, за престъпленията им против съществуването и благополучието на цялото човечество.

И тъй, ние живеем вече в такава епоха, когато войната като пределно безумие и зло насочва смъртоносните си стрели против самата себе си и неминуемо трябва да доведе до своето пълно отрицание и окончателно унищожение. Само сатанинско същество би могло да желае и твори зло заради самото него — това е демоничното зло. Човек обаче не е сатанинско същество. Той е сътворен по Божия образ и дори при най-голямо падение пак запазва в себе си неунищожими следи от богоподобие си. Въз основа на това човек по начало е насочен към доброто, и извършва самото зло заради примамката на някакво добро, което той съглежда в него било поради недостатъчно разбиране, било поради прелъстяваща съблазън. Атомната война обаче съдържа в себе си несъмнените и безспорни белези на демонично зло, което не може да измами никое разумно и съвестно човешко същество с някакво скрито в себе си или зад себе си мнимо добро. Войната вече става само унищожаваша стихия. В нея не може да се открие никакво добро и никакъв смисъл; следователно тя не може да получи никакво оправдание. Нима това не ни изправя пред чудната диалектика на Божия промисъл, който съумява и по естествен път да води людете към осъзнаване безсмислената и гибелна природа на злото и, по този начин, да ги предпазва от него? Така людете, дошли чрез науката и техниката до всеунищожителната война, се убеждават в нейното безсмислие и в нейната

безполезност, а заедно с това се изправят пред безусловната повеля да я отречат и премахнат.

Впрочем да разпознаем добрите знамения на времето, които изискват от нас да обявим войната извън законите и никога да не вадим меч против ближните си. Мечът на войната е придобил вече всевластна и всеунищожителна мощ — той се изтръгва из властта на своя създател и не

иска да пощади никого, а най-малко този, който би прибягнал към него и би го насочил против братята си. В този смисъл борбата за запазването и укрепването на световния мир с пълно право може и трябва да се разглежда и като акт за самозапазване.

Д-р Ив. Г. Панчовски

Християнското героично величие на Ботевия подвиг

Внимателният анализ на всички факти, свързани с организацията на четата, която Хр. Ботев поведе, на 16 май 1876 година, за Врачанския балкан, ни разкрива грижливо замислен и точно изпълнен план на революционно действие. Към този план следва да се прибавят и грижите на Ботев за широкото популяризиране на акцията, начело на която стои поетът. Именно поради това на „Радецки“, освен писмата до близките си, той е написал отделна телеграма, предназначена за вестниците „Журнал дьо Женев“ и „Ла Републик франсез“, с която ги известява за преминаването на четата от Румъния в България. Според най-новите издирвания на Михаил Димитров, към организацията за широкото пропагандиране на дейността на четата следва да се прибавят още два документа, които доскоро бяха неизвестни за нашата наука. Касае се до две възвания, печатани в „Современния известия“, броеве 185—188 (1876). Михаил Димитров твърди, че тези две възвания са дело на Ботев и че „в това не можем да се съмняваме“ (Мих. Димитров, Хр. Ботев, стр. 171). На тях именно искаме да се спрем сега.

Първото от възванията, за които става дума, е датирано 27 юни. Съдържанието му е крайно интересно във всяко отношение. Преди обаче да се спрем на него, следва да направим една уговорка: че то е писано между 1 и 14 май, когато Ботев се намира в Букурещ и подготвя замислането на четата, тъй като преди 1 май той е в Одеса и следователно като ангажиран с други задължения не е имал възможност за съставянето на възванията. Тази уговорка е важна, тъй като от нея следва, че всичко, което е отразено общо във възванията, е писано във времето, когато Ботев има установени идейно-философски позиции, и че неговият миروглед е намерил отражение и в двете възвания, за които става дума в началото на тази статия. Що се касае до второто възвание, с малки изключения, то е преповторение на първото.

Прочее за кого и за какво се отнасят възванията?

Накратко казано, те са зов за помощ, отправен от името на българския народ към всички балкански народи в започналата битка за свобода с турския завоевател. Още в първия ред на възванието от 27 юни 1876 е казано:

„Ние, християнската българска нация, приехме тържествено решение да завоюваме независимост и свобода“. . . Дори лекият анализ на

тази първа мисъл във възванието веднага ни сочи за широката религиозна основа, на която Ботев поставя започналата борба за народна свобода. Сам той се надява, както казва в следващите редове, че тази борба ще намери „благоприятен отзвук в сърцето на всеки християнин“ и, още по-нататък, че „ние твърдо разчитаме на поддръжката на християнските нации“. Но още по-конкретен е Ботев в следващите редове на възванието:

„Ние разчитаме на тяхната (Бележ. автора: на християнските нации) поддръжка в борбата против тези, които безчестят Вселенската черква“.

Тук настъпва интересен момент. В същност за какво Ботев повежда своята чета — в защита на народа и за извоюване на неговата свобода или в защита на Църквата, която според някои историци Ботев винаги е отделял от народа? Ако следва догматично да разгледаме този въпрос, както мнозина са го правили досега, като са се стремили превратно да тълкуват идейно-философските разбирания на Ботев, следва да приемем или че той е верующ и търси възмездие за поруганата чест на „Вселенската черква“, в името на която повежда своята чета, или това понятие за него има **събирателен** характер и го употребява в смисъл на народ, който дълбоко в себе си е християнски и обединен в условията на робството около своята Църква, единствения институт, който го е пазил и крепи в цялата епоха на петвековното яго. Към това трябва да прибавим още два елемента, които поставят в нова светлина идейно-философските възгледи на Ботев: „Християни на Балканския полуостров! — е казано в заключителната част на възванието — нима и ние не сме длъжни също да оставим на нашите потомци спомен за сраженията между кръста и полумесеца?“ и на края: „На бой, братя, за светия кръст и за златната свобода“.

Грижливото проучване на тези мисли, в които Ботев противопоставя религия на религия, следователно народ на народ, показва нов нюанс от неговите идеи, отразени в политическите му статии в „Будилник“, „Дума на българските емигранти“, „Знаме“ и „Нова България“. Те отразяват миروглед, в който, в случая, социалните принципи на християнството Ботев намира за по-силни от останалите принципи, на които той отдели важен дял в живота и творчеството си. Писани в последните дни на живота му, те показват твърде интересна еволюция в неговото идейно-философско развитие. Разглеждайки тези

нови факти, за които следва да се отдели специално внимание, нека поставим в тяхна светлина писмото, което Ботев пише до Венета от палубата на „Радецки“:

„Бог ще да ме запази, а като оживея, то ние ще да бъдем най-честити на тоя свят“. Сега вече става ясна връзката и обяснима причината, която принуждава поета в последните часове на живота си да търси закрила в оная сила, която той нарича „Бог“. Видно: социалните принципи на християнството, отразени в двете възвания, и техния Първоизточник, Ботев поставя в причинна връзка — започвайки от едното, трябва да се стигне до другото.

В четата на Ботев, като негов съветник (пак там, стр. 17), е участвувал поп Сава Катрафилов. Това е вече характерно. В боя, който се развива на Милин камък, поп Сава Катрафилов пада ра-

нен. „Прибрахме и убитите. . . — пише Н. Обретенов („Спомени за българските въстания“, стр. 286) — поп Сава Катрафилов, ранен в двата крака, молеше да му се отреже главата, за да не се гаврят с него турците, но никой не се реши да стори това. Ботйов го целуна по челото и тръгнахме“.

Това е вторият характерен момент, апотеозът на изявената християнска обич на човек към човека, озарена от ореола на високия дълг към родината и народа, където Ботев се проявява с цялото величие на богатството си на неповторими християнски добродетели. Тези факти във всяко отношение са непреодолимо силни. Те оказват еднакво силно въздействие — и в патриотично, и в идейно-възпитателно отношение.

И. Иванов

Велик страдалец и творец

(75 години от смъртта на Ф. М. Достоевски)

Едно само състояние е дадено на човека: атмосферата на душата му се състои в сливане на небето със земята.

Из писмата на Достоевски.

Изминаха 75 години от смъртта на гениалния руски писател Фьодор Михайлович Достоевски и днес неговото творчество тържествува по цялото земно кълбо.

За Достоевски се водеха и се водят спорове. Едни го смятаха за реалист, други за натуралист; едни виждаха в творчеството му дълбоки символи и го провъзгласяваха за свой учител в символизма, други го издигаха на пиедестала на крайния индивидуализъм. И всички бяха еднакво прави и еднакво грешаха. Прави бяха затова, защото наистина Достоевски отразява реалистично действителността, защото стига по някой път и до натурализъм. Но грешаха в това, че определяха Достоевски като ярък реалист, ярък натуралист и пр. Неговото творчество не се побира в рамките на никаква литературна школа. То е като живота неизмеримо и всеотранно. Достоевски сам представлява цяла литературна школа.

И без да е признат шеф на някое литературно течение, той има неизброимо число ученици — повече от който и да е друг писател. И до него романът господствуваше в литературата, но там животът беше някак повърхностно предаден, без тая дълбочина, която донесе със себе си Достоевски. Великият писател навлезе най-дълбоко в най-тъмната и непозната област на живота — човешката душа. Флобер и Балзак, Фийлдинг и Текери, Гогол, Тургенев и Толстой изглеждат повърхности пред него. И Шекспир отстъпи пред новия майстор.

Защо Достоевски проникна така дълбоко в душата на човека?

Христос бе прикован на кръста и после възкръсна. Достоевски се изкачи на ешафота на Семьоновския площад в Петербург, за да познае смисъла на живота. „Животът е красота, неговият смисъл е в страданието. . . О, колко е прекрасен животът!“

И от този миг, когато от него свалят бялата превръзка на смъртта и му подаряват живота, започва истинският път на гениалния писател. „Бедни хора“, „Двойник“, „Стопанка“, „Бели пощи“ — това са първите произведения на писателя, но и в тях личи изумителната му дарба.

Достоевски знаеше, че е дължник на живота, чувствуваше, че има още много неща да каже на хората, вярваше в Бога и Неговата справедливост — и затова излезе от сибирските тюрьми не сломен, а укрепнал. Неговите „Записки от мъртвия дом“ са не край на творчеството му, а прелюдия към едно гениално дело.

Своята гениалност той заплати със страданието си. Целият му живот е безкраен низ от страдания. Но Бог

неотлъчно беше над своя избранник и не го остави да падне в пропастта, макар че Достоевски често стоеше на самия ѝ край. Така той усети падението, бе брат на падналите, но неговият дух, неговата душа останаха чисти. И Достоевски стана за Русия това, което нито Пушкин, нито Гогол, нито Тургенев са били. Той нито веднаж не възропта против съдбата си, нито веднаж не укори Бога. Дори и за страшната си болест — епилептичните припадъци — той не потърси лек. Наричаше я „свещена“ болест.

За него страданието бе блаженство, защото в него виждаше божествения Промисъл. И като Готфрид Келер, би могъл да каже:

Изучих да понасям
и радост и страдание.
И радостта да страдам
блаженство тя ми стана. . .

Той знаеше, че страданието е извор на истината, на великото творчество. Като Христа обичаше хората и страдеше. И казваше: „Знае се, че и най-окаяният, последен човек е също човек и се нарича твой брат“ („Унижените и оскърбените“). Той знаеше, че служи на велико дело; че изпълнява тука на земята велика мисия.

А според някои (както непознание на Достоевски!), великият писател бил мизантроп. . . За каква мизантропия може да става дума!? Та кой е писал по-човечно от Достоевски; кой е разкрил по-потресящо страданията на хората; кой по-горещо ги обичаше? Той и в крадеца, и в убиеца, и в най-падналия човек виждаше свой брат. Не рисуваеше оскърбените и унижените, за да им се надсмее, а за да им помогне. Великият писател енергично въставаше против своеволията на руските царски управници, протестираше против смъртното наказание, против зверствата на турските башибозуци в България. . . Най-нелепото, което може да се каже за Достоевски, това е да го обвиняват в мизантропия!

Негови шедеври са романите: „Преотгъпление и наказание“ (1866), „Идиот“ (1868), „Бесове“ (1872), „Братя Карамазови“ — недовършен, печатен след смъртта му. С тия свои произведения той получи признание в Русия и целия свят.

Достоевски е ненадминат майстор на човешки типове. Разкольников, княз Мишкин, Соня, Настася Филиповна, братя Карамазови — това са образи, които могат да

бъдат само негови и на никой друг. Много от тях — като Разкольников, Свидригайлов, княз Вадболски, Лебедин, Нелли и др. — са хора душевно раздвоени. Към подобни типове Достоевски изпитва особено влечение, в романите му те изобилствуват. В разкриването на техния душевен мир писателят се прояви като ненадминат психолог. Душевно раздвоени има и у Шекспир (Офелия, леди Макбет и др.), Гогол („Записки на лудия“), Толстой (старият княз Болконски), но Достоевски проникна най-дълбоко в душите на своите герои, защото и тук той търсеше ЧОВЕКА.

Произведенията на великия писател са мрачни, но не безнадеждни, защото Христовата светлина ги озарява. Достоевски вярваше в бъдещето на Русия и виждаше това бъдеще във вярата на целия ѝ народ в Бога. Княз Мишкин, след много съмнения и търсения, най-сетне намира спасение и смисъл на живота в християнската вяра. Иван Карамазов, отчаян бунтар, заявява: „Няма в света толкова отчаяние, което да победи в мене жаждата за живот. Приемам Бога, приемам и Неговата премъдрост, вярвам в смисъла на живота!“ Старецът Зосима проповядва: „Сами себе си са прокляли тя, които са прокляли Бога и живота. . . Ще полюбих всяка вещ и ще постигнах във вещите тайната Божия и на края ще полюбих целия свят вече със всеобемна, всемирна любов“. И последните думи, които е писал Достоевски (речта на Альоша Карамазов при големия камък), свидетелствуват за любовта му към живота, „Колко е красив животът!“ — пише той.

Творчеството на гениалния руски писател е като огромен светец факел, който огрява тъмнините на живота, показва хората от подземията — унижените и оскърбе-

ните. Много скръб има в живота, много страдания има в сърцата на хората, но все пак заслужава да се живее. И за това в края на живота си, познал истината, той оставя на хората своето завещание: „Колко е красив животът!“

Няма писател след Достоевски, който в малка или голяма степен да не се е учил от гениалния майстор. Дори Толстой — друг един титан на човешката мисъл — в последните си произведения се стреми да постигне дълбочината на Достоевски. В хуманизма на Горки, неговата любов към босяците и отринатите от обществото, личи влиянието на великия предшественик. Това влияние личи върху творчеството на Уайлд, Андре Жид, Ромен Ролан, Леонид Андреев, Ст. Пшибишевски, Ст. Цвайг и др.

Седемдесет и пет години — това не е малка проверка на времето. Много писатели избледнях в съзнанието на хората, останаха при своето време, но Достоевски е близък и скъп и на днешните хора. През 1845 година В. Г. Белинский писа: „Ще се явят много таланти в течение на неговото поприще, за да му се противопоставят, но ще се свърши с това, че за тях ще забравят именно в това време, когато той ще постигне апогея на своята слава“...

Сто и десет години по-късно ние виждаме, че големият руски критик е прав. Ще минат и хиляда и сто години — нашите потомци все така ще ценят Достоевски.

Велика е Божията справедливост! Достоевски понесе много страдания в своя земен път, за да остане недосегаем и безсмъртен във вечността!

Атанас Свиленов

Наказание и разкаяние

I

Престъплението е насочено против правните целопоставения и е съпроводено от вина — наказуемо поведение.

Престъплението е общо взето, засягане, нарушаване на етични, евентуално и религиозни повели и запрети, което държавата счита за особено увреждащо нейните интереси, и затова не се задоволява с етичното, евентуално религиозно неодобрение, но присъединява и своята отрицателна преценка, свързана с държавно наказание, което има най-различен род и вид.

Престъплението и наказанието са тясно свързани едно с друго. Те са логически и нормативно обусловени, т. е., понятието за престъплението може да бъде определено само чрез понятието за наказанието и обратно (логическа връзка), както и, от гледище на правото, щом става дума за престъпление, ще стане такава и за наказание или с други думи непременно в някой ъгъл на нашето съзнание ще изпъкне мисълта за наказание, за заплахата с наказание (нормативна връзка).

Наказанието обгръща съвокупност от мерки, насочени срещу извършителя на деянието, което от гледище на правото е вредно, непозволено, противокulturно. А тъй като правото има обща основа с религията и нравствеността, едновременно с това и по начало същото деяние е противорелигиозно и безнравствено.

През дългото развитие на каноническото и светското право различни цели са били издигани като ръководни за определяне вида и степента на наказанието, но само две от тях са издържали пробата на вековете: това са репресията и превенцията.

Репресията — това е възмездие за извършеното престъпление, злото, което се налага върху благата на престъпника, за да успокои обществото и увредения.

Превенцията — предпазване от извършване на ново престъпление от същия род и вид. Това предпазване се постига по отношение на общността, обществото, като наказанието въздейства върху психиката на гражданите като устрашаващо зло, като отрицателен мотив, за да не вършат престъпления (т. нар. генерална превенция). Такова предпазване се постига и що се касае до отделни граждани, които е извършил престъплението, като чрез страданието и негодите при изтърпяване на наказанието в психиката на същия извършител на престъплението се внедрява едно могъщо, преодоляващо

настроене, една съвокупност от превъзможващи мотиви срещу престъпността.

Както за каноническото, така и за светското право наказанието представлява възмездие, изкупление за извършеното.

II

В Библията, като в огледало, са отразени съществуващите за времето и местото светски наказания, които са били различни за разните народи и в разни епохи.

Така, в Библията се говори за най-тежкото наказание — смъртното наказание (Бит. 4:14, 15; 9:5, 6; Изх. 21:15 — 17; Лев. 20:9—18; Езд. 7:26). От нея узнаваме, че то у евреите е било изпълнявано обикновено като убиване с камъни (Изх. 21:28; Лев. 20:27; Втор. 13:9, 10; 17:5; Иоан. 8:7; Евр. 11:37), но по-късно те са заели от други народи и обезглавяването (4 Цар. 10:6—8; Мат. 14:8 — 12), посичането (Евр. 11:37), обесването (Ис. Нав. 8:29; Ест. 7:10), хвърлянето на зверове (Дан. 6:12, 16; 19—24; 1 Кор. 15:32), разпъването (Иоан. 19:18), изгарянето с огън (Лев. 20:14).

В Библията намираме указание и за други видове наказания и наказателни мерки като: ЗАТВАРЯНЕ В ТЪМНИЦА (Езд. 7:26; Мат. 18:30; Деян. 16:37; 2 Кор. 11:24), СЪЯГАНЕ В КЛАДА (Деян. 16:24), БИЕНЕ ПРЕД НАРОДА (Деян. 16:37; Мат. 20:19), ЧЛЕНОВРЕДИТЕЛНИ НАКАЗАНИЯ, остатък от древното талионно право „око за око, зъб за зъб“ (Изх. 21:23—25; Втор. 19:19), ГЛОБА (Изх. 21:22; Езд. 7:26), ИЗГНАНИЕ (1 Езд. 7:26; Плач. Иер. 2:14).

III

Християнството, с неговия стремеж към милосърдие, всеопрощение и хуманност, е упражнявало силно влияние върху суровостта на древната наказателна система, като е допринесло и то своята част: 1) за заменяване на кръвната мъст и смъртното наказание с откуп и имотни възмездия, гдето е могло това да стане, както и 2) за признаване и разширяване на правото на убежище (т. нареченото азилно право).

Известно е, че последното беше познато още по времето на Моисей. Библията посочва, че в древна Иудея са били определени шест града като убежище за тези, които са убили по погрешка, без умисъл (Изх. 21:13—14;

Иис. Нав. 20:2), за да не бъдат убити от отмъстителите, но да излезат на съд пред общината, но не и за онези, които са действували предумишлено и са погубили „невинни“ (Исх. 21:13, 14; 3 Цар. 2:28—34). Има сведения, че убежищата са били познати на финикийците, а гърците са считали за убежища (азила, оттам и самото право на убежище — азило право) голяма част от храмовете на своите богове. Християнството пренася азило право на езическите храмове върху своите църкви. Така още първите римски християнски владетели (Константин Велики, Теодоси II) признават църквите и църковните помещения като убежище. По-късно, това право е било разпространено и върху манастирите. И древният български „Закон соудным людем“ (статия 16) посочва църквите като убежища, където виновният не е могъл да бъде наказан от своя обвинител и преследвач, а това е трябвало да стане по закона.

IV

В миналото някои престъпления, засягащи вратата, богослужението и нравствеността (например богохулство, ереси, публично обиждане на свети или Бога, непозволени полови връзки) са били отдадени от държавата на църковната юрисдикция, която е налагала наказания. И имало е епохи на жестоки отношения на Църквата към престъпника в тази нейна юрисдикция (например инквизицията), когато е царувала заблуда що се касае до същността на истинското християнство.

Но във от подобни изключения, общо взето, наказателната църковна юрисдикция е била с тенденция, наказанията да бъдат отмервани по-мекко, да бъде внасяно повече християнско милосърдие в суровото отношение на обществото към престъпника, особено тогава, когато той е давал основание да се счита, че се е поправил или ще се поправи.

Днес налагането на наказания за извършени престъпления е изключително право на държавата и нейните оправомощени за това органи. Църквата налага наказания само за църковни провинения на духовни лица, и тези църковни наказания за Българската православна църква са: бележка, мъмрене, глоба, ограничение или отнемане за време от 1—4 години на църковно-административни права и църковни блага, временно лишние от някои тайнства или обреди или от участие в обществено богослужение, разстригване (за монаси), аргос, ограничение в манастир, лишние от църковни отличия, уволнение от длъжност за известен срок или завинаги, низвержение, отлъчване, анатема (чл. 189 от Устава на Българската православна църква). Когато извършеното църковно провинение е наказуемо и от Наказателния кодекс, провинените лица остават отговорни и пред наказателния съд на държавата, независимо от църковния съд, и обратно (чл. 192 от същия устав).

V

Дали престъпникът ще се разкае за извършеното провинено и наказуемо деяние или не, не е наистина безразлично за наказателното право. Защото при един разкаял се престъпник специалната превенция, за която говорихме по-горе, много по-добре ще изгълци своето предназначение, отколкото когато действува в случая само едно устрашение, само заплахата от наказание. Един разкаял се престъпник (например крадец), ако разкаянието му е искрено и той държи на него, няма при никакви условия да извърши същото престъпление, докато един устрашен само от наказание не би се подвоумил да повтори престъплението, ако би се гарантирал по някакъв начин, че ще отбегне наказанието.

За разкаяващи се престъпник ще бъдат приложени СМЕГЧАВАЩИ ВИНАТА ОБСТОЯТЕЛСТВА (чл. чл. 35 и 36 от Наказателния кодекс), които засягат не само събития преди извършване на престъплението или през течение на самото извършителство, но и моменти след последното. Един такъв момент е и разкаянието, което

разрива вътрешния лик на извършителя след престъплението и помага за по-правилното индивидуализиране на наказанието.

От особено значение за правото е друг един вид разкаяние, известен в немската наказателно-правна литература под името „АКТИВНО РАЗКАЯНИЕ“. Това е случаят, когато деецът се отказва доброволно от извършването или довършването на престъпното деяние или пък попречва да настъпи престъпният резултат (чл. 15, ал. II и чл. 16, ал. III от Бълг. наказателен кодекс). И понеже това обикновено става при наличието на разкаяние от страна на дееца, тук се говори за „активно разкаяние“.

Експерименталната и криминална психология разкриват в много случаи жестоката душевна борба у някои престъпници между стремежа за укриване на престъплението и себезапазване, от една страна, и напора към признание, към разкаяние, от друга. Поражда се остър психически конфликт, който довежда до непрекъснати страдания, до една натрапчива постоянна мисъл за престъплението, от която деецът не може да се освободи, върху която разсъждава непрестанно, която го кара безволно да обикаля около мястото на престъплението, въпреки риска да бъде познат и уличен, за да завърши с предаване на властите, а в някои случаи и със самоубийство.

VI

Въпреки посоченото значение на разкаянието за ефикасността на наказателната санкция същото не е необходимо условие за светския наказателен съд, за да бъде наложено наказанието, и съдите не се стремят да доведат подсъдимия до разкаяние, нито пък наказателното изпълнение има за своя първа задача последното.

Друго е при религиозните наказания на християнската религия, най-възвишената от всички религии. Преди или след налагане на наказанието, Църквата се стреми да доведе прегрешилия до разкаяние.

Защо?

Защото разкаянието е етап към чистота, към нравствено съвършенство. Разкаянието пречиства душата, тъй както бурята пречиства въздуха и го прави свеж и свободен от прах и микроби. Разкаянието е сито, което задържа от душата злобата, омразата, печалбите, мислите, лошите страсти и оставя да преминат само лъчезарните душевни пориви, само християнската всеобемляща любов.

Разкаянието е свързано със съжаление и страдание за извършеното, и през пътя на това страдание изгаря всичко лошо, и душата, преродена, поема пътя на благословения от Бога чист и непорочен живот.

За християнската религия разкаянието е от най-голямо значение. То е една от целите, към които тя се стреми, и религиозните наказания са само средство, за да се достигне до разкаяние и пречистване по този начин на душата и доближаване до Божественото откровение, до живата вяра.

Християнското разкаяние, след изтъпяване страданието, свързано със съзнанието за извършеното зло, се придружава винаги от укрепнала истинска вяра.

А истинската вяра в Христа, живата вяра, е средство и път за спасение, за всеопрощение, за светост в живота чрез саможертвата на Христа (Иоан. 3:15, 16).

Един блестящ пример на разкаяние и последващо опрощение на греховете ни е даден в тъжната история на Голгота. Единият от престъпниците, разпнат от едната страна на Христа, се разкайва и укорява другия престъпник, разпнат от другата страна на Спасителя, с думите:

„Ние сме осъдени справедливо, защото получаваме заслуженото според делата си; но Тоя нищо лошо не е сторил.“

„И казваше на Исуса: Спомни си за мене, Господи, кога дойдеш в Царството Си!“

„И отговори му Исус: Истина ти казвам: днес ще бъдеш с мене в рай“ (Лук. 23:41—43).

Проф. д-р Никола Саранов

Никола Славков

Апостол и борец за свободата
1851 — 1936 — 1956

През пролетта на 1936 година, когато в природата всичко възкръсваше за нов живот, земните дни на един бунтовен син се свършиха. Престана да тупти едно голямо сърце, пълно с безгранична любов към народ и родина и жива вяра в Бога, пресели се във вечността сподвижникът на безсмъртния Ботев — Никола Славков.

Заслугите на Никола Славков към българския народ са добре оценени и достойно тачени. Всички знаем, че той още в буйна младост се бе вредил в редиците на огнените бунтовни синове, готови живота си да дадат за свободата на своя народ и родина.

Тук, в страниците на „Църковен вестник“, искам да споделя с читателите му спомените, които имам за този прекрасен човек и апостол на свободата и да подчертая едно нещо, което е скъпо и дълбоко се цени от родната Православна църква, а именно: вярата на Славков в Бога, с която той живя и си замина. . .

Никола Славков живееше в моята енория в гр. Свищов. Отначало рядко ходех при него. Посещавах го служебно. После станахме приятели. Тогава той ме канеше и дори настояваше да го сполождам по-често. И аз ходех. През това време той ми разказваше много неща. Аз обичах да го слушам и го слушах с увлечение. И той ми разказваше чудната история на революционното дело, живота, негодите и страданията на бунтовните народни синове, за тяхната вяра в Бога, която възгривала всичките им нравствени сили, за да устояват на всички изпитания, които бунтът им поднася. При разговорите си с него през 1930—1933 година имах всичката възможност да се убедя, че Никола

Славков е дълбоко религиозна натура, нещо, което и неговата дъщеря на едно място подчертава: „Той беше много религиозен човек. Сам си палеше редовно кандилцето и дълго, дълго изправен пред него топло се молеше“.

Когато отивах у тях, всякога ще го намеря да седи на двора под кичестите дървета замислен, мълчелив. Щом ме зърнеше, той се оживяваше и охотно започваше да ми разказва за много неща от онова време. Говори, говори и веднага се вгълбява в себе си и се ровеше сякаш в миналото, за да долови нещо и да ми го довери. Понякога спираше поглед на тихия Дунав (от техния двор се виждаше Дунава), целият пламваше и оживено почваше да разказва за живота, мъките и страданията на апостолите от Гюргевския революционен комитет.

Всичко това беше скъпо и мило за мен, защото ми го разказваше един съвременник, един жив свидетел на онова, което една шепа горди български синове бяха зимислили — грандиозното революционно освободително дело — за да подготвят по-достойна и честита съдбина на поробения и измъчен български народ.

И затова днес (20 април), когато се изминаха 20 години от неговата блажена кончина, спомнаме за Славков, защото той беше истинско олицетворение на много християнски добродетели, които правеха от него пламенен революционер, в едно кърваво робско време, срещу турската робия, един истинно вярващ в Бога и верен син на народа до последния си дъх.

Нека бъде вечна неговата светла памет и неувяхваща славата му на революционер-герой!

Свещеник Иван Шивачев

БОРБА ЗА ТРАЗЕН МИР

Велики световни бедствия

(Дългът на християнина)

Нищета, глад, болести, невежество — четири велики бедствия, под които страда светът и които не са независими едно от друго. Те едновременно и взаимно са причина и следствие. Техни жертви са мъже и жени, деца и старци. Броят им е милиони.

В някои страни това, което ние сме свикнали да считаме като месечен жизнен минимум, необходим за съществуването ни, представлява за тяхното население годишния жизнен минимум. Така докато един североамериканец разполага средно с 1300 долара годишно, жителите на Азия и Африка живеят, с малки изключения, с по-малко от 100 долара годишно на лице. В

някои страни този минимум е още по-нисък: така средният годишен доход на жителите на Индонезия е само 25 долара.

Тридесет на сто от населението на земята разполага с 85% от световните доходи, докато 70% трябва да се задоволят само с 15%.

Научно установено е, че за да съществува, на човека са нужни 2500 калории дневно под формата на различна храна (в СССР, САЩ, европейските страни, Океания и Аржентина средната дневна дажба на лице възлиза на повече от 2600 калории). Когато едно от началата необходими за храненето липсва, заболяването е на лице. А един индокитаец консумира средно

само 1560 калории на ден, като месото и мазнините са почти напълно изключени от храната му.

Върху шестдесет милиона смъртни случаи на земята годишно, 30 до 40 милиона се дължат на недождане.

Недождането прави човека неспособен да се бори с болестите. В много страни новородените мъчно надживяват една година. От 1000 новородени, умират годишно, преди да достигнат една година: в Швеция — 20, в Австралия — 23, във Франция — 39, в Цейлон — 80, в Индия — 125, в Чили — 130 деца.

Броят на жертвите на глада е чудовищен: през миналото столетие сто милиона китайци са умрели от глад (положението в Китай днес е съвършено променено: земята принадлежи на тези, които я работят, а не както преди революцията от 1949 година, когато 10% от населението владееше 60% от земите; страната е във вихрен стопански и културен възход; гладът е само спомен на миналото). От 1870 до 1900 в Индия двадесет милиона са станали жертва на глада.

Здравните институти в недоразвитите стопански страни почти не съществуват. Във Франция броят на болничните легла (612.000) надминава този на всички азиатски народи заедно.

Твърде трудно е да се подобри жизненото ниво на едно население, което в голямата си част не знае нито да чете, нито да пише. А в недоразвитите стопански страни броят на неграмотните достига невероятни размери.

Във Франция броят на неграмотните е 4%, в Италия — 22%, в Гърция — 41%, в Бразилия — 57%, а в Египет и в Индия този брой достига респективно 85 и 91 на сто.

В света съществуват 94 страни, където повече от половината от децата не ходят на училище.

Може да се каже, че това са едни и същите люде, които едновременно са гладни, бедни, болни и невежи. А това са 2/3 от населението на земята.

По начало, гладуващите страни са тези, където се произвежда най-малко храна на лице и където населението е най-многобройно. Би било погрешно обаче да се мисли, че свръхнаселението създава нищетата. По-скоро обратното е вярно: Нищетата води към свръхраждаемост, докато издигането на жизненото ниво намалява раждаемостта.

Светът не е свръхнаселен, но техническите средства за обработване на земята в не-

доразвитите стопански страни са твърде слаби. Обработваемата земна площ възлиза на осем милиарда хектара, от която площ сега се обработват само един милиард хектара.

Гладуващите страни си служат със съвършено примитивни технически средства за обработване на земята — същите, които са били в употреба и преди 100 години. Те нямат агрономи, нито техници, не знаят коя култура на коя почва подхожда.

За разрешаването на тези проблеми, гладуващите страни имат нужда от безкористната действена помощ на стопански и културно развитите страни.

Това е преди всичко въпрос на съвест за христианина.

Пред старанието, нищетата, глада и невежеството, ударил е вече часът за всеки човек със съвест, и преди всичко за христианина, да претвори угрезението на своята съвест в дела.

Сам Христос ни поставя този въпрос чрез устата на децата без хляб и на народите без бъдаще.

Христианите не трябва да се уподобяват на онзи свещеник и левит от притчата за добрия самарянин (Лук. 10, 30—37), които отминаха безучастни прострени край пътя ранен и ограбен от разбойници нещастник.

Не е обаче достатъчно да дадеш — ти, който имаш — хляб на този, който е гладен. По-добре е да се създадат условия, щото никой да не гладува на земята. Помощта значи трябва да се изрази не в подаяния и в благотворителност, а в премахване **самите** причини на глада, болестите, невежеството.

А за това са нужни огромни материални средства. Къде могат и къде трябва да се намерят те най-лесно и най-безболезнено днес?

Отговорът е един: В разоръжаването, в намаляване на въоръженията.

Ако само половината от материалните средства, които днес стопански развитите страни изразходват ежегодно за своето свръхвъоръжаване, бъдат вложени за подпомагане стопански гладуващите страни, времето, когато гладът и невежеството ще изчезнат от земята, не ще закъснее.

Прочее, на борба за намаляване въоръженията, за разоръжаване!

Християнската солидарност в света може и трябва да наложи своята воля. . . за да настъпи царството Божие и на земята. — Л. Чолаков.

ХУДОЖЕСТВЕН ОТДЕЛ

Чудо Божие

Разказ

Анастасий се покачи горе на звънарната. Вятърът го удари по лицето, раздуха вевчесаните му коси. До ушите му достигна познатия, далечен глух гмеж и откъслечните подвиквания на събраните в манастирския двор богомолци. Като погледна през прелезите надолу, той не разпозна никого, а видя само морето от хора, на чиято глъч-

на беше навинал. Той се замисли за днешния празник, посветен на всемилостивия светия Пантелеймона, великомученика от Никодимия.

— Е, хей, Анастасие! — подвикна от двора отец Даме. — Що мъдруваш, братко! Бий!

Анастасий хвана с ръце дебелия въжа и ги дръпна с рязко движение. Отекна силен, напелен тънтек.

— Чуден звън! Чудна песен! — обърна се отец Даме към брата Григорий, който се беше изправил до медния светилник пред олтара и не изпускате нито един от чудните звуци, които звънко и напелно отекваха под храмовия свод. Отец Григорий беше благ старец, нисък, с продълговато лице и проредели бели коси. Беше служил на Бога повече от шестдесет лета. Той отговори:

— Никъде не съм чувал такава чудо, такава песен! Ухо, което тънко разпознава звучността. Умение, в което има мъдрост и дарба божия!

Преди отец Григорий да довърши словата си, звуците врезано сеннаха, нещо изтрополя глухо и само няколко нестройни звука се пръснаха чупливи. Отец Даме се размърда неспокойно на мястото си и се вгледа нагоре към високия свод, точно гдето беше изписано от зографите Преображението Христово, като че ли оттам искаше да разбере що се беше случило.

Горе, под оловния покрив на високата звънарна, беше станало чудо. Анастасий, прочутият звънар по всички манастири, беше оглушил в един миг.

Когато Анастасий слезе от звънарната, лицето му сякаш се беше смалило. Той затърши крака по тревялия плочник, а обраният народ му поправи път към храма. Оглушеният звънар се олюшваше, очите му бяха изцъквени и страшни, а дългата му шия беше потъпнала към дясното му рамо, стърчащо по-нависоко от другото. Анастасий влезе в църквата, спря пред олтара и се струполи като зашеметен на мраморните стъпала. Той дигна бледото си като воценица лице към Разпятното, направено от абаносово дърво. Грозният и мършав Анастасий, когато всички гледаха като чужак и който не можеше да сбъбува с людете, беше тежко наказан.

От този ден Анастасий не общуваше с никого. Отчужди се напълно от братята и послушниците от манастира и заживя като отшелник. От изгрев до притъмняване той скиташе из манастирския лес, събираше гъби, лобода и целебно биле, докато един ден, когато сумракът нагнана, той не се върна повече в манастира. Търсиха го навсякъде, но не го намериха.

Две години по-късно, през 1277-мо лето Господне, наспори Бог невиджано плодородие. Сенокосите по равнината се бяха стелнали като разноцветни губери, ала татарите все по-често започнаха да прекосяват страната и оставяха след себе си пустош и страдания. Тези жалтолики, грозни хора язدهа с бързината на вятър, налитана като скакалци по отрошките заселки, избиваха мъжете, а жените и децата отвлечаха. Отец Даме вече служеше в Търновград в църквата „Свети 40 мъченици“. Всеки ден идваха гончии и носеха лоши вести. Кудият и болен цар Константин Асен беше предоставил управлението на жена си Мария, сестриница на ромейския император Михаил VII Палеолог. Царството беше слабо. То се прояждаше от неспирни болярски ежби. Ромейската царица беше мразена и от болярите-първенци, и от простия народ.

Отец Даме съзря един ден Анастасий недалеч от църквата. Той беше станал божек. Изкривил глава нагоре към звънарната, той гледаше като щурясъл. Беше омършавел и окъсан в избелялата си власеница, прощита тук-таме о лико.

— Анастасие! Анастасие! — подвикна старият човек и забърза към него. Във вълнението си той се препъваше от грапавия плочник.

Анастасий не забеляза отец Даме, който идеше срещу него. Той продължаваше да стои като вкаменен, с облещени нагоре очи и не изпускате нито едно движение на тъмната фигура, която дърпаше дебелия въжа на звънарните.

— Анастасие! — извика още един път отец Даме, като го приближи и го дръпна кротко за ръката.

Анастасий се стресна и като го позна, остана в почуда. Оглушеният не понечи да последва отец Даме в Божия храм. Той се подпря на дървения си посох и се загуби нагоре по тясната уличка.

— Чужак е този божек! И на утринна и на вечерния все на това място ще го видиш — посочи към него веднъж Илия-клисарят, като се обърна към приближилия отец Даме. — Оногава ли гледаш, отче? — и той пак

посочи към Анастасий, който гледаше все към звънарната, като се подигаеше на пръсти.

— Нито едно движение на Матей-звънара не изпуска. Ще се полъже човек да каже, че всичко разбира и чува, а той горният е и глух, и нем. Трябва да е смахнат.

Отец Даме не отговори на Илия, мъчително пое въздух и дълбока въздишка се отлочи от гърдите му. Той изпрати Анастасий с очи и влезе в храма.

Анастасий не можеше да се примири с глухотата си, както не можеше да откъсне мислите си от песента на църковната звънарна. В Царевград благочестивият Йоан Асен II беше построил от благодарност към Бога, след победата му при Клокотница, тази църква. Наречекоха я „Свети 40 мъченици“ в памет на деня, в който беше извоювана победата. Там се построи висока звънарница, иззидана от тухли и делани камъни. Анастасий за пръв път видя толкова медни камбани и клепала. Каква ли беше тяхната песен? Никога нямаше да я чуе той, Анастасий.

— Защо, о, Боже! — промълви на себе си той. — Защо така жестоко ме наказа. Що сторих аз грешният Анастасий! — и нещастникът отново зачука о посоха си по каменния път.

Наскоро в богоспасния Търновград като мъля се разнесе радостна вест. По тесните улички отекнаха конски подюви.

— Гончии! Гончии! — викаха от вси страни. Улиците се оживиха и людете плъгнаха по стъдите.

— Татарите прогонени!

Някъде към далечните покрайнини на легендарния Хемус един пастир беше събрал около себе си овчари, отроци, скитници, побягнали болярски слуги и ратаи и с тях беше разбил неверните пълчища на татарите. Пъстра картина от богато облечени и изпокъсани отроци, в ризници или по конопени ризи, с меч или с тояга, с вили и коси, с шлемове или гологлави, с калцунци или боси — всички те, отрошка войска, следваха него, Божия избранник — овчаря Ивайло.

Настъпни дългоочакваният ден. Вестта разбуни хиляден народ, който начело на богомолни шествия дигна над главите си хоругви, бойни припорци и се стече към божните храмове.

Богоспасният град се разбуди като от дълбок сън. Анастасий се намери завлечен в след морето от хора, които се стичаха към прославената Асенова църква. Радостта, която четеше по лицата на хората, възрадва и неговото сърце. Анастасий се догаждаше отгде иде радостта и защо тя беше за людете толкова скъпа. Топло и непознато чувство полази по измършавалото му тяло, и то се оживи. Скоро нещо пламна в него. Той се досети за звънарната и като дигна глава, видя окръгленото ѝ кубе, там горе, скачени на дървена опора, висяха повече от десет медни камбани. Имаше три големи, различни по тежест и размери. До тях стоеха други две оредни, а малко по-вотрапани още две позлатени, една бронзова и шест малки накацали като гарванчета.

Анастасий трепна, очите му дубиха блясък, какъвто никога досега не бяха имали. Някаква сила го гласкаше горе под самото блеснало на слънцето кубе. От онзи злопаметен ден в Нерезкия манастир „Св. Пантелеймон“, когато оглуша, той не се беше качвал на манастирска или църковна звънарна. Той запонкити тоягата си и започна да се провира между навалницата. Людете го гледаха очудени, вземаха го за смахнат, други го ругаеха. Анастасий достигна вратичката на звънарната и затича нагоре по тесните каменни стъпала, така както никога през живота си не беше бързал.

Старият звънар не каза ни дума, когато неочаквано го съзря. Матей задърпа въжата на звънарната. Анастасий постави ръце на ушите си. Той беше дочул някакъв неясен шум, едва уловим далечен тънък, който сякаш идваше изпод земята. Сърцето му за миг спря. Когато се заслуша продължително, очите му се облещиха страшно. Той беше чул познатите звуци на камбаните, като тънтек, който прошумя в ушите му. Издаде глух вик. Слухът му отново се беше възвърнал. Звънарът се стресна. Анастасий не беше само мършав и окъсан. В очите му имаше нещо недобро. И както преди две лета, на празника на свети Пантелеймона, Нерезката звънарна изведнъж сенна, така и сега тая тук издаде нестройни звуци, които се пръснаха чупливи. Хиляди люде поглеждаха нагоре. Анастасий дръпна с непреодолима сила Матей, свали го от скелето и сам стъпи на него. Преди да при-

сегне с треперящите си ръце към дебелия въжа, Анастасий издаде странен кикот. Той се смееше, смехът му достигна долу до изумените богомолци. Но това не беше смях, а радостен плач.

Анастасий хвана с ръката си въжето на най-първата и най-тежка камбана и я дръпна силно към себе си.

— Дан-дан! — отекна силен звън. Последва втори. Когато Анастасий задърпа сръчно всички въжа, прозвоняха нови непознати звуци. Те затрепваха, притихваха със смирение и благодарност към Бога, а после отново се понасяха шеметно във въздуха и прозвоняха с друг звук, тържествен, бавен, напевен.

За миг Анастасий престана да държи въжата. Настана пълна тишина. Людете не снемача очите си от него. Те всички го следяха и чакаха. А той щеше да им покаже още много дивни звуци.

— Дан! Дан-дан-дан!

Ръцете му този път дърпаха въжата на камбаните, чийто топъл звук се слъ с другите в града, пригласи им

ОТЗИВИ И БЕЛЕЖКИ

СИЛАТА НА ВЯРАТА

През 1884 година, на 1 и 2 август, в София било решено да се празнува 1000-годишен юбилей на св. св. Кирил и Методий, като на празненството се даде народен характер по цяло българско, а славянски характер — в столицата. Било решено още: да се построи църквичка в Преслав — там, где се предполага, че е станало кръщението на тогавашния български цар, която да се освети в деня на празненството; да се напечата споменик с образите и животописи на знаменити люде, що са работили и послужили за издигане на българския народ в духовно и политическо отношение; да се организира изложба на български костюми, изделия и ръкоделия — от всякакъв вид, а също и от книги, ученически чертежи, рисунки и др.

Решават това нашите тогавашни първенци и избират празничен комитет в състав: Софийският митрополит, иконом поп Тодор Митов, Райчо Каролов, Петко Каравелов, Васил Радославов, Софийският кмет, Ив. Ев. Гешов, Васил Стоянов, Михаил Георгиев и Спас Вацов. Тоя комитет на 15 февруари 1885 се превръща в правителствена празнична комисия, като в състава му влизат още двама члена — Никола Сукнаров и Илия Цанов. Тая комисия на 9 март 1885 обнародва решенията си за начина, по който ще стане отпразнуването.

Между друго, на Преславската община се отпущат 5000 лв. за църквичката, решение за която в взето от Уредителното събрание, избрало празничния комитет. Само че решението се видоизменя в смисъл, че на 6 април 1885 (юбилейния празничен ден) ще се положи основният камък на църквичката. Празничната правителствена комисия решава още: да се основат околийски учителски кирилometодиевски библиотеки в околийските средища; да се напечатат до 20,000 екземпляра от живоописанието на св. св. Кирил и Методий, които да се раздадат даром; да се издаде юбилеен сборник, в който да бъдат поместени описанията за тържеството и речите, държани по случая в София и провинцията, както и статии, одобрени от комисията; в деня на празненството (6 април 1885) да се насадят при всяко училище в страната по 12 овощни или други дръвчета, в присъствието на учениците и народа, както и да се учредят две постоянни кирилometодиевски стипендии — една за висше духовно образование и една за философия (ДВ, год. VI, бр. 25 от 12 март 1885).

Какво става обаче в същност? Параклисът в Преслав се изгражда с държавна помощ едва в 1897, когато бил и осветен; учителски околийски д-ва за библиотеки се основават, но комисията не отпуща помощ на никое; за двете кирилometодиевски стипендии се забравя; в някои училища насаждат по 12 дръвчета, но никой не помни по какъв случай са посадени; юбилейният сборник не е издаден; за подробно описване на тържествата комисията определя четири души (Трайчо Китанчев, Александър

обща песен. Анастасий не забрави и малките звънарки. Техният скоклив и чуруликащ звън начесто се преплиташе с къси чудноватите бързи удари. Това, което се чуваше, не бяха църковни камбани, а песен на възшебник, чудотворец.

Долу събраният народ беше като онемял.

— Чудо Божие! — подвижна нечий глас.

— Чудо Божие! — додадоха мнозина.

Откъм Царевец отговори патриаршеската камбанария, пригласи и „Св. Петка“. Песента се поде надолу от звънарните при църквите на Фръзкия град, Трапезица, отекна към Арабанаси и Света гора.

Богоспасният град беше сам звънарница!

Анастасий падна ничком на дървеното скеле. Той беше отправил мокрите си очи нагоре, към Оня, без Който ни дело, ни слово успява.

Б. БРАЙКОВ

Теодоров, Петър Пешев и Хр. П. Константинов), които следели празненствата и държали бележки, но никой след като тия празненства минали, не ги подирил. . . Характерно е и друго: било решено да се поставят образите на св. св. Кирил и Методий във всички училища, но се оказало, че това било направено още преди Освобождението на България. . .

Тържествата станали на 6, 7, 8 април 1885. Описания за тях са дали в „Средец“, пловдивският в. „Марица“, русенският в. „Славянин“. Освен това, „Периодическо списание“ издава, като притурка към кн. XIV, сбирка от речи, сказки, приготвени и казани на 6 април 1885 година.

По случай тържествата, в София е имало два банкета. Първият се състоял в заседателната зала на Народното събрание и бил организиран от Софийската община. На него присъствували княз Александър, руският дипломатически представител Кояндър, екзархийският делегат, управляващ Софийската епархия, митрополит Климент Търновски, със столичното духовенство, министрите с министър-председателя Петко Каравелов, представители от всички страни на България, висши военни и граждански чиновници — руси и българи — журналисти и др. Вторият банкет бил даден от празничната правителствена комисия, пак в Народното събрание, където са присъствували същите официални лица, редактори на столичните вестници, учителското тяло в столицата, столичното духовенство с митрополит Климент Търновски, представители на столичните еснафи и видни софийски граждани.

През времето на първия банкет княз Александър гредил „да започнем още от днес съставянето на един фонд за бъдещия наш университет „Св. св. Кирил и Методий“, а след банкета секретарят на празничната правителствена комисия пък съобщава, че „ще се избере една нарочна комисия за събиране доброволни помощи за построяването на университета“, но — бележи Хр. П. Константинов — спомените на когото използваме — „нико комисия се избра, нито списък на пожертвованията видя бил свят“.

В цялата тази работа — ако се съди от широките замахи на решенията, взети от комисията, и от речите и тостовете, държани на банкетите — е вложено много голям ентузиазъм, а резултатът е само едно шумно чествуване.

Защо?

Защото ентузиазъмът е нужен за начинанието, а за да се възплоти то в дела е нужна вяра.

М. Б.

ЕДНА 120-ГОДИШНИНА

През тази година се навършват 120 години от раждането на свещеник ГРУЮ ТРЕНЧОВ, известен в пред-

освобожденската история на страната ни под името поп Грую, роден през 1836 година.

Името на поп Груя изтъкна изведнъж. Преди образуването на тайния революционен комитет в с. Баня, Панагорско, където той е скромен свещеник, името на поп Груя е неизвестно или почти неизвестно. Познат е енориашите му, едва ли някои други. След образуването на комитета обаче, името му става не само известно; то става символ на освободителен замисъл и върви почти паралелно с това на Бенковски и останалите съратници в делото на Априлското въстание.

Надарен с пламенен дух и неподражаемо самопожертвование, с разбираемо и трогателно слово, с широк захват и силно презрение и омраза към поробителите, той със своята непревзетост, ентузиазъм и непоколебима вяра в тържеството на българската правда, бърже печели сърцата на поробените. Виждаме го на кон и пеша, с кръста и Евангелието или пък със сабята и селяхлъка, със затъкнати пищове или с кремъклията през рамо, с расо или без него, ала винаги с неизбежната калмазка, на която има затъкнат въстанически знак, горд, смел, да броди от селище на селище, да проповядва, да убеждава, да побеждава колебанията, да къльне, да заклена, да внушава вяра в бъдещето, да засилва борческите редове със запалени и сърцати борци с дух и борчески пламък. Обичат го посетените в делото на свободата, ръководителите на въстанието, обичат го всички. Обичат го, вярват му и разчитат на него. Обаянието и влиянието му е голямо, името му става привличащо, обиадеждащо, силно творческо, символизиращо идеята, на която е отдал сили и живот.

Поп Грую става почти герой на деня. Няма нужда от признаване или от награждане. В съзнанието на народа той расте, пораства и заема онова място, което му подобава: мястото на душа в организацията, идейна и материална сила на подетото голямо и рисковано дело за освобождението на родината, заедно с останалите по-големи от него, равни нему или по-малки съдейци и съидейници. В своето съзнание поп Грую е направил една чудна сплетка на религиозно чувство с чувство на дълг към поробените братя; една още по-чудна сплетка между съзнанието на Божия служител и на заклетия хъш. А това още повече го издига в очите на онези, които трябва да напътствуват и да предвождат. Така поп Грую в съзнанието на пасоми и едновременно подчинени съратници израства като духовен и революционен водач и герой.

Поп Грую ни е оставил в ръкопис една така наречена „Епопея на Априлското въстание“, която от гледнище на изкуството и с оглед изискванията на художествената литература не представлява ценност. Този негов писателски труд, обаче, остава ценен като исторически материал.

Поп Грую има голямото Божие благоволение да дочака освобождението на родината си. И склопва очи през 1908 година.

Досю Д. Драганов

СВЕТА ВЕЛИКОМЪЧЕНИЦА ЗЛАТА МЪГЛЕНСКА

Тежко и мъчително било робството на българите под жестоката турска власт, което траяло почти петстотин години. Как са могли българите през това тежко и продължително робство да запазят и своята народност, и своята вяра? Пример за това намираме в житието на св. великомъченица Злата Мъгленска. Тази светица е героиня не само на българския народ, но и на православна християнска вяра.

Св. великомъченица Злата Мъгленска била родена в село Слатино, влизащо в древната българска Мъгленска епархия. Тази епархия заемала областта между Паяк планина и планина Нича, намиращи се в сегашна Гърцка Македония. Между тези планини е разположена красивата Мъгленска котловина, през която протича река Мъгленска; на юг от долината тя се влива в езерото Енядже Вардар.

Рядко било религиозно-нравственото настроение на св. великомъченица Злата; рядка била и нейната външна красота. Още като мома тя била дала обет да не се омъжва, а да посвети живота си в служение на Господа Исуса Христа. Жесток турчин, омаян от външната красота на Злата, я отвлича и употребява всички усилия да я направи ханъма, като дава обещание, че ще се ожени за нея. Злата не се съгласява. Тя не се съгласява и през време на ужасните мъчения, на които била подло-

жена. Жестоко измъчена, тя бива обесена през месец октомври на 1795 година.

По случай 160 години от смъртта на св. великомъченица Злата Мъгленска свещеник Васил Бенчев, служащ при храма св. св. апостоли Петър и Павел, в гр. София, преработва житието на св. Злата в драма от две действия, с пролог и епilog.

Драмата бе представена за втори път през м. април т. г. в салона на еврейския културен дом на площад Възраждане. И при двете представления салонът бе препълнен от многобройна публика.

Още в самото начало, когато се четеше прологът зад полуосветената сцена, при съпровода на тиха, миньорна, хорова песен, бе приковано вниманието на слушателите и бе създадено и у тях народностно и религиозно-нравствено настроение.

Първото действие се развива в една стая в дома на св. Злата. Стаята е мебелирана по македонски обичай от турско време. Главните действащи лица са Злата, мома на 18—20 години, и Сирма, нейна майка, на 50—60 години. Взимат участие и сестрите на Злата — Наста, Надежда и Гюргя, и две ханъми: Селима и Емише. Когато убеждават Злата да стане жена и ханъма на турчина Али, син на бей Фъзъл, тя твърдо заявява: „Нека бейт и синът му Али да знаят, че аз не съм съгласна, и ханъма няма да стана; в харема няма да отида, защото аз съм първо българка, и второ — честна християнка“.

Второто действие се развива ведна от стаята на беговия харем. Главни действащи лица са: Злата, Сирма — майка ѝ, Фъзъл-бей — на 50—60 години, Али — синът на бей, на 20—25 години; Жамалие, първа ханъма на бей и майка на Али, на 40—50 години; вземат участие също трите сестри на Злата и ханъмиче Селима и Зюлема. Когато бейт заплашва Злата с тъмница и най-жестоки мъчения, Злата заявява: „Това ме не плаши! Мъчете ме, режете ме, но аз от вярата си и от Христа няма да се откажа! Ханъма, добре разберете, няма да стана!“ В края на действието Злата се обръща с гореща молитва към Бога: „Ето ме, Господи! Прими, Господи, рабинята Си, която с цялото си сърце и с цялата си душа, заради Тебе, с радост отива да умре! . . . Подирети ме, Господи, за да извърша в Твое име този кървав подвиг на Христова мъченица!“ Всички излизат и сцената се затъмнява. Зад сцената се чете при съпровод на тиха миньорна песен епilogът, в който се рисуват страшните мъчения, на които е била подложена св. великомъченица Злата Мъгленска, и нейната смърт чрез обесване на 18 октомври 1795 година.

Действащите лица не бяха специалисти — артисти. Те обаче употребяваха голямо старание и изпълниха сполучливо и задоволително своите роли.

Съдържанието на житието е предадено правилно в писмата; езикът на някои места в нея се нуждае от изглаждане. Не е дадено място в писмата на бащата, гаявряно поради обстоятелството, че в самото житие няма ясни и определени сведения за него. Свещеник Васил Бенчев прави пръв опит за драматизиране житието на един български светец. Опитът му е сполучлив. Св. великомъченица Злата Мъгленска напълно заслужава да бъде драматизирано нейното житие, тъй като благодарение на нейния велик подвиг и на подвизите на много други българи българският народ можа през време на неговото тежко петвековно турско робство да запази своята народност и своята православна християнска вяра.

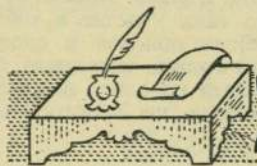
Проф. Хр. Н. Гяуров

ОЩЕ НЕЩО ЗА НИКОТИНОВАТА ОТРОВА

В допълнение на нашата статия „Никотинът — опасен враг на човешкото здраве“, поместена в бр. 20 от 17 май т. г. на ЦВ, намираме за полезно да запознаем нашите читатели и със следните сведения за вредата от пушенето, които вземаме от сп. „Природа“, 1956, кн. първа:

„От една американска статистика върху 187.761 мъже, от които в течение на 17 месеца са умрели 745 пушачи (пушили повече от двадесет папироси на ден) и 426 непушачи, се вижда, че 334 пушачи и 171 непушачи са умрели от

сърдечен удар (коронарна смърт) и 161 пушачи и 63 непушачи от ракови заболявания. Особено сред по-младите (20—40 години), заболели от коронарна склероза, пушачите са били 91%. Вероятността от коронарно заболяване за малко пушещите е 2.23 пъти, за средните — 2.91 пъти, за многопушещите — 5.63 пъти и за пушещите над 40 папириси дневно — 12.4 пъти по-голяма в сравнение с непушещите.

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛЕТОПИС

ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА МС, г. АНТОН ЮГОВ, ПРИЕ НЕГОВО СВЕТЕЙШЕСТВО БЪЛГАРСКИЯ ПАТРИАРХ КИРИЛ. — На 28 май т. г. председателят на МС, г. Антон Югов, прие Негово Светейшество Българския патриарх Кирил.

На приема присъствуваха заместник-председателите на МС, г. г. Вълко Червенков и Карло Луканов, и председателят на Комитета при Министерския съвет по въпросите на БПЦ и на религионите култове г. Михаил Кючуков.

Именният ден на Негово Светейшество патриарх Кирил. — На 24 май — празника на св. св. Кирил и Методий — Негово Светейшество патриарх Кирил празнува своя имен ден.

По този случай, тази година, Негово Светейшество патриарх Кирил отслужи св. Божествена литургия в столичния храм „Св. св. Кирил и Методий“ в съслужение със Стобийския епископ Варлаам и голям брой архимандрити, свещеници и дякони.

В края на службата, Негово Светейшество патриарх Кирил каза слово за светите Братя и тяхното велико просветно и културно дело.

След отпуст на св. Литургия бе отслужен благодарствен молебен, след който многобройният богомолен народ поднесе своите синолни честитки на Светейшия именник и получи благословението му.

Във всички столични църкви, след отпуст на св. Литургия, също така бяха отслужени благодарствени молебени.

В патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“ св. Литургия и благодарственият молебен бяха отслужени от Негово Високопреосвещенство св. Врачанския митрополит Паисий (който след отпуст на св. Литургия произнесе слово за празника) в съслужение със синодалните митрополити Варненски и Преславски Йосиф, Ловчански Филарет, Старозагорски Климент, с Драговитийския епископ Харитон и голям брой архимандрити и свещеници.

В 12 часа в тържествения салон на Синодалната палата се състоя голям прием. Негово Високопреосвещенство Врачанският митрополит Паисий, от свое име и от името на Св. Синод на БПЦ, поднесе на Негово Светейшество топли и сърдечни честитки. Високопреподобният архимандрит Мак-

„Пушенето е най-вредната токсикомания и заслужава особено внимание от страна на предпазната медицина“.

Тези сведения напълно подкрепят нашето становище, че никотинът е опасен враг на човешкото здраве и че борбата срещу употребата на тази отрова трябва да се провежда системно и неотслабващо.

Л. Ч.

сим, главен секретар на св. Синод, честити именния ден на Светейшия патриарх, от свое име и от името на служителите при Св. Синод. От името на същите той поднесе и скромнен дар на именника — ценни и редки български и съветски книги в хубава подвързия. Негово Светейшество отговори и благодари. След това на Негово Светейшество поднесоха поздравите си свещеници, църковни служители и благочестиви християни, които всички бяха дошли, за да сърадват с именния му ден любимия Български патриарх.

След обедната почивка приемът продължи до късно вечерта. Люде от всички среди на столицата — духовници, професори, хора на изкуството, служещи, работници, мъже и жени, деца и старци — идваха със смирение и радост да поднесат приветствията си на Негово Светейшество, който за всички намираше подходящи отечески слова на благодарност.

В 16 часа Столичният свещенически хор посети Негово Светейшество и под диригентството на прот. Димитър п. Константинов изпя многолетствие и кантатата Светейшему патриарху Кирилу. Прот. Николай Ковачев каза приветствено слово, на което Негово Светейшество отговори с топли думи.

Негово Светейшество бе посетен и приветствуван и от всички православни братства в столицата. Получи многобройни телеграфни и писмовни поздравя и от провинцията и чужбина.

Негово Светейшество патриарх Кирил благодари на всички, които любезно са го поздравили по случай именния му ден и им молителства Божие благословение.

Чествуването на деня на светите Братя Кирил и Методий се извърши тази година в столицата, както и в миналото, по най-тържествен начин. Столичната учаща се младеж премина в стройни редици пред трибуната на Мавзолея на Георги Димитров, където бяха заели местата си ръководителите и членовете на правителството, на Президиума на НС, на БКП, на НС на Отечествения фронт и пр. Духовната академия „Св. Климент Охридски“, студенти и професорско тяло, взе също участие в манифестацията.

Негово Светейшество Българският патриарх Кирил замина за чужбина. — На 30 май т. г. със самолет от аерогара София замина за Виена Българският патриарх Кирил, за да се консултира с тамошни лекари-специалисти относно здравословното си състояние.

По същите причини, заедно със Негово Светейшество, отпътува за Виена и Високопреосвещеният Варненски и Преславски митрополит Йосиф.

Тържествено събрание на Профорганизацията на служителите при ВПЦ по случай 1 май. — На 25 април 1956, след обед, в големия салон на св. Софийска митрополия се състоя тържествено събрание на Профорганизацията на служителите по ведомството на ВПЦ по случай 1 май. Доклад за празника на труда изнесе г. Иван Капнилов. Председателят на профкомитета, г. Дим. Даскалов, говори за Четвъртия конгрес на профсъюзите. Бяха удостоени със званието „образцов служител“ 12 души, като отличници — 16, ударници — 19. На удостоените бяха раздадени парични награди и книги. Бе изпълнена и художествена програма.

Съобщение. — Поканват се завършилите 29-я випуск на Софийската духовна семинария през 1936 година да се обадят незабавно на съученика си свещ. Николай М. Найденов, ул. Зайчер, 36, пр. София, във връзка с уреждане на другарска среща по случай 20 години от завършване на семинарията. Срещата ще се състои на 27 и 28 юли в София. Сборен пункт хр. „Св. Неделя“. Настоящото съобщение допълва и изяснява досегашните. Духовните лица да обадят на съучениците си цивилни от околния им.

ВЪНШНИ НОВИНИ

САЩ. След завръщането на църковната делегация от СССР. — След завръщането си в Ню Йорк, делегацията, изпратена през м. март т. г. от Националния съвет на християнските църкви при председателя на Руската православна църква, е направила декларация, в която между другото се казва:

Гостоприемството беше щедро. Имахме организирани беседи и безброй часни разговори. Посетихме голям брой църкви и участвахме в религиозните служби както на православните, така и на баптистите. В нашите разисквания взеха участие и лютераните от балтийските държави и православните арменци. Посетихме духовните академии и семинарии, манастири и пр. Църквата и държавата са разделени. Държавата не се меси във верските работи на Църквата. Вярващите са много и силни в своята вяра („Ла Ви протестант“, № 14, 6 април 1956).

Събор на арменския епископат. — Шестнадесет арменски архиепископи и епископи, под председателството на техния Върховен патриарх-католикос Светейши Васкен I, със седалище в Ечмядзин (Съветска Армения), са се събрали през м. март т. г. в Египет, за да разгледат съвместно различни църковни въпроси.

Архиерейският събор между другото е взел решение да се направи превод на Библията от класически арменски език на съвременния говорим арменски език. Този превод се извършва по случай тристагодишнината от първата Библия на арменски, отпечатана в Амстердам през 1666 година. Новият превод на Библията трябва да излезе от печат преди 1966.

В заключителното заседание на събора е било подчертано отново върховенството на Светия престол в Ечмядзин, както и единството и солидарността на Арменската

църква в целия свят („Сервис екиуменик дьо Прес е д'Едформасион“, Женева, № 16, 20 май 1956).

Великобритания. Полагане първия камък на новата катедрала в Ковънтри. — Катедралата „Св. Михаил“ в Ковънтри, разрушена по време на бомбардировките през м. ноември 1940, ще бъде възстановена по нови архитектурни планове. Нейно Величество Елизабета II е положила вече първия основен камък. Кентърберийският архиепископ, министър-председателят г. Антони Идън и леда Идън и много други официални лица са присъствували на тържеството. Присъствувал е представител и на Немската евангелистка църква. Повече от три хиляди вярващи са взели също така участие в това тържество.

Новият Ковънтрийски епископ в словото си е казал между другото: „Тази голяма катедрала ще свидетелствува пред света, че силата на злото няма последната дума, че любовта е непобедима, че Христос тържествува винаги“ (пак там).

САЩ. Против смъртното наказание. — Квакери от петте континента са обявили отново своето абсолютно отричане на смъртното наказание, без оглед на мястото и на обстоятелствата. Секретарят на американската секция на Световния изгълнителен комитет на квакерите е заявил: „Ние сме убедени, че никои освен Бог няма право да отниме живота. Една съдебна грешка може да бъде извършена винаги. Освен това, съществува винаги надеждата, че един човек, даже виновен, би могъл да бъде спасен“ (пак там, № 43, 25 ноември 1955).

Новият завет преведен на арунда. — Британското библейско и чуждестранно дружество е приготвило един превод на Новия завет на арунда, т. е. на езика на туземците от централна Австралия („Ла Ви протестант“, № 25/6, 24 юни 1955).

Великобритания. Против смъртното наказание. — В наказателната система на Англия, както и във Франция, смъртното наказание съществува. Докато обаче във Франция, на практика, смъртното наказание по отношение на жените не се прилага, защото, по силата на една неизменна традиция, смъртната присъда по отношение на тях е заменяна винаги от председателя на Републиката с доживотен затвор, в Англия такова снисхождение спрямо жената не съществува. Така през 1955 година Рът Елис, лишила от живот предумишлено своя любовник и осъдена на смърт чрез обесване, е била екзекутирана. Този случай е повдигнал голямо външение в английското обществено мнение, като отново е бил сложен на обсъждане въпросът за премахване на смъртното наказание. Повече от сто духовни лица, между които четири епископи, включително лорд-епископът Бел от Чистър, са отправили молба до министъра на Вътрешните работи, в която искат премахването на смъртното наказание.

Турция. Хелиополският митрополит Генадий е починал. — На 15 март 1956 е починал Хелиополският митрополит Генадий — голям учен и писател. На 22 април в патриаршеската катедрала в Цариград е била отслужена панихида в негова памет. — Л. Чолаков.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Мирът като акт за самозапазване. — Д-р Ив. Г. Панчовски.
2. Християнското героично величие на Ботевия подвиг. — И. Иванов.
3. Велик страдалец и творец (75 години от смъртта на Ф. М. Достоевски). — Атанас Свиленов.
4. Наказание и разкаяние. — Проф. д-р Никола Саранов.
5. Никола Славков (Алостол и борец за свободата — 1851—1936—1956). — Свещеник Иван Шивачев.
6. Борба за траен мир: Велики световни бедствия (Дългът на християнина). — Л. Чолаков.
7. Художествен отдел: Чудо Божие. Разказ. — Б. Брайков.
8. Отзиви и бележки.
9. Църковна и обществена летопис.
10. Външни новини. — Л. Чолаков.